

**LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES
BRAUCAMĀ TIPA**

AUDZĒŠANAS PROGRAMMA

**Izstrādāta un saskaņota
Biedrībā „Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija”**

2019

Saturs

IEVADS	3
AUDZĒŠANAS PROGRAMMĀ LIETOTO TERMINU SKAIDROJUMS	4
1. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS.....	6
2. ĢEOGRĀFISKĀ TERITORIJA.....	6
3. ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS.....	6
3.1. ŠĶIRNES IZVEIDOŠANĀS VĒSTURE	7
3.2. ŠĶIRNES STANDARTS	8
4. ZIRGU IDENTIFIKĀCIJAS SISTĒMA.....	9
5. CILTSGRĀMATA	10
6. SELEKCIJAS UN AUDZĒŠANAS MĒRĶIS.....	12
7. SNIEGUMA PĀRBAUDE	13
7.1. IZCELSME - ŠĶIRNĪBAS NOTEIKŠANA. TIPS.	13
7.2. IZMĒRU NOTEIKŠANA	15
7.3. EKSTERJERA VĒRTĒŠANA	15
7.4. DARBASPĒJU NOVĒRTĒŠANA	16
7.5. ĒRZEĻU IEKĻĀUŠANA VAISLAS SASTĀVĀ	16
7.6. ĶĒVJU IEKĻĀUŠANA VAISLAS SASTĀVĀ	17
7.7. KUMEĻU VĒRTĒŠANA	17
7.8. JAUNZIRGU VĒRTĒŠANA	17
7.9. LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES VAISLAS ĒRZEĻU UN ĶĒVJU IEDALĪJUMS KLASĒS	18
7.10. CILTS DOKUMENTĀCIJA	19
PIELIKUMI	22
VA LDC LIETOTIE ZIRGU ŠĶIRŅU NOSAUKUMI, TO APZĪMĒJUMI	23
ŠĶIRNES ZIRGU AUDZĒŠANAS SAIMNIECĪBU ATESTĀCIJAS KĀRTĪBA	24
NOLIKUMS PAR LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES BRAUCAMĀ TIPA VAISLAS ĒRZEĻU CERTIFICĒŠANU	28
IESNIEGUMS PAR VAISLAS ĒRZEĻA CERTIFICĒŠANU	31
KUMEĻU VĒRTĒŠANAS LAPA 1	36
KUMEĻU VĒRTĒŠANAS LAPA 2	37
ZOO Tehniskais sertifikāts zirgu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai	40

IEVADS

Zirgkopība ir sena lauksaimniecības nozare, kas plaši bija attīstīta Latvijas brīvvalsts pirmskara periodā, kad vienlīdz liela nozīme bija zirgu izmantošanai gan lauku saimniecību darbos, gan valsts militārajām vajadzībām.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnē vēsturiski veidojās divi tipi:

- vieglais - sporta tips
- smagais - braucamais tips.

Latvijas siltasiņu šķirnes zirgiem ir daudzpusīgs pielietojums. Tos izmanto sportam, tūrismam, atpūtai, reitterapijai, kā arī robežsardzes, policijas un armijas darba vajadzībām.

Zirgkopības nozarei ir liels potenciāls ilgtspējības veicināšanai: kā apdzīvotību un nodarbinātību sekmējošs faktors, palīdz uzturēt sociālo vidi un infrastruktūru, veicina tradicionālā lauku dzīvesveida saglabāšanos; ar zirgiem saistītās aktivitātes dod iespējas iedzīvotājiem aktīvi atpūsties un uzturēt veselīgu dzīvesveidu; kontakti ar zirgiem un ponijiem tiek izmantoti sociālajā rehabilitācijā un izglītojošos pasākumos; nozare ir videi draudzīga - zirgi tiek atzīti par vislabākajiem teritoriju noganītājiem un dabiskās ainavas uzturētājiem. Tādejādi zirgkopības nozares attīstība, it īpaši braucamā tipa zirgu populācijas uzturēšana, būtiski veicina valsts ilgtspējīgas attīstības stratēģijās noteikto mērķu īstenošanu.

Latvijas šķirnes braucamā tipa zirgiem raksturīgas īpašības - nosvērtība, labdabība, uzticēšanās cilvēkam. Šīs īpašības ir būtiskas, izmantojot zirgus darbā, tūrismā, reitterapijā un bērnu apmācīšanā. Jau 1932. gadā Latvijas zirgaudzētāju IV kongresā tika noformulēts, kādam ir jābūt Latvijas zirgam:

- pieticīgam barības ziņā,
- izturīgam, norūdītam un stipram veselībā un ilgstošā darbā,
- pakļāvīgam,
- nosvērtam, pietiekoši straujam.

Galvenās aktualitātes Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu audzēšanā:

- Pēdējo desmit gadu laikā, realizējot ciltsdarba programmas pasākumus, zirgu audzētāji mērķtiecīgi atražojusi braucamajam tipam atbilstošus šķirnes īpatņus, tādejādi saglabājot un pat paaugstinot Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes asinību populācijā.
- Vaislas ķēvju iekļaušana "Lauku attīstības plāna" pasākuma "Agrovide" apakšpasākumā Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana veicinājusi prognozējamu braucamā tipa pēcnācēju skaita atražošanu, kā arī motivējusi zirga īpašniekus tīršķirnes ķēves atstāt ganāmpulkā kā vaislas materiālu.
- Lai uzlabotos kopējās zirgu populācijas kvalitāte, nepieciešams akcentēt laba vaislas materiāla nozīmi un veicināt zirgu īpašnieku izpratni par mērķtiecīgu ciltsdarbu.

Audzēšanas programma darbojas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija Regulas (ES) 2016/1012 par zootehniskajiem un ģealoģiskajiem nosacījumiem dzīvnieku audzēšanai, tīršķirnes vaislas dzīvnieku, krustojuma vaislas cūku un to reproduktīvo produktu tirdzniecībai Savienībā un ievēšanai tajā.

Audzēšanas programmā lietoto terminu skaidrojums

Ciltsdarbs — tāds saskaņā ar audzēšanas programmu īstenojams zootehnisko pasākumu kopums dzīvnieku ģenētisko un saimnieciski derīgo īpašību izkopšanai, kurā ietilpst pareiza uzskaitē, snieguma pārbaude, izlase, atlase un ģenētiskās kvalitātes noteikšana.

Ciltsdokumentācija – nodrošina informāciju par dzīvnieka un tā priekšteču izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību, kā arī par pārmaiņām, kas notikušas ar dzīvnieku tā dzīves laikā.

Sertificēts vaislinieks (zirgiem) — vīriešu kārtas vaislas zirgs, kas atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem un par ko ir saņemts vaislinieka izmantošanas sertifikāts. Vaislinieka sertifikātu izsniedz šķirnes zirgu audzētāju organizācija.

Tīršķirnes vaislas dzīvnieks ir dzīvnieks, kas ir ierakstīts vai reģistrēts un atbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Līnija ir ģenētiski stabila un vienveidīga konkrētas šķirnes tīršķirnes vaislas dzīvnieku apakšpopulācija.

Ciltsgrāmata ir zirgu ciltsgrāmata, datne vai cits datu nesējs, ko uztur šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība un kurā ir pamatdaļa un, ja šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība tā nolemj, viena vai vairākas papilddaļas tās pašas sugas dzīvniekiem, kuri neatbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Pamatdaļa ir ciltsgrāmatas nodaļa, kurā tīršķirnes vaislas dzīvniekus ieraksta vai reģistrē – un tie atbilst ierakstīšanai – norādot detalizētu informāciju par to priekštečiem un attiecīgā gadījumā to labvērtības.

Ciltsvērtība ir vērtējums par vaislas dzīvnieka genotipa paredzamo ietekmi uz konkrētu tā pēcnācēju īpašību.

Zootehniskais sertifikāts ir izcelsmes sertifikāts, apliecinājums vai komerciāla dokumentācija, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem izsniedz papīra vai elektroniskā formā un kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieku vai to reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju un – ja pieejams –, par snieguma pārbaudes vai ģenētiskās izvērtēšanas rezultātiem.

Vietējā šķirne – Latvijā izveidota lauksaimniecības vai mājas (istabas) dzīvnieku šķirne vai populācija, kurai ir kultūrvēsturiska, zinātniska, vai saimnieciska vērtība.

Apdraudēta šķirne ir vietēja šķirne, kuru dalībvalsts atzinusi par apdraudētu, kura ģenētiski ir pielāgojusies vienai vai vairākām tradicionālajām audzēšanas sistēmām vai vidēm minētajā dalībvalstī un kuras apdraudētības statusu zinātniski ir noteikusi iestāde, kam ir nepieciešamās prasmes un zināšanas apdraudēto šķirņu jomā.

Audzēšanas programma ir sistemātisku darbību, tostarp vaislas dzīvnieku un to reproduktīvo produktu dokumentēšanas, selekcijas, audzēšanas un apmaiņas, kopums, kas ir izstrādāts un tiek īstenots, lai saglabātu vai uzlabotu vēlamās fenotipiskās un/vai genotipiskās īpašības vaislas dzīvnieku mērķpopulācijā.

Šķirne ir dzīvnieku populācija, kas ir pietiekami viendabīga, lai to par atšķirīgu no citiem tās pašas sugas dzīvniekiem uzskatītu viena vai vairākas audzētāju grupas, kuras ir vienojušās minētos dzīvniekus, norādot zināmos to priekštečus, ierakstīt ciltsgrāmatās, lai atražotu to iedzimtās īpašības, audzēšanas programmā izmantojot reprodukciju, apmaiņu un selekciju.

Vaislas dzīvnieks ir tīršķirnes vaislas dzīvnieks.

Sertificēts vaislas materiāls — vaislas zirga reproduktīvie produkti: sperma, olšūna vai embrijs, kas atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem un par ko ir saņemts vaislas materiāla izmantošanas sertifikāts.

Šķirnes zirgu audzētāju biedrība — komersants, kooperatīvā sabiedrība, biedrība vai nodibinājums, kuru dalībvalsts kompetentā iestāde atzinusi nolūkam īstenot audzēšanas programmu ar tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, kuri ierakstīti vienā vai vairākās ciltsgrāmatās, ko minētā apvienība, organizācija vai struktūra uztur vai izveido.

Zirgu vērtēšanas eksperts - fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai.

Kumelš – abu dzimumu īpatnis no piedzimšanas līdz 6 mēnešu vecumam.

Atšķirtais kumelš – abu dzimumu īpatnis no atšķiršanas līdz 12 mēnešu vecumam.

Jaunzirgs - abu dzimumu īpatnis no 12 mēnešu vecuma līdz trīs gadiem ieskaitot.

Ķēve - saimniecisko vaislas gatavību sasniedzis sieviešu kārtas īpatnis.

Vaislas ķēve – ķēve ar zināmu izcelsmi, kura ir novērtēta atbilstoši audzēšanas programmai un no kuras iegūst kumelšus.

Ērzelis – saimniecisko vaislas gatavību sasniedzis vīriešu kārtas īpatnis.

Vaislas ērzelis – sertificēts ērzelis, ko izmanto ķēvju lecināšanā.

Izcelsme – dokumentāli pierādāma zirga izcelšanās no zināmiem priekštečiem.

Ģenētiskie resursi zirgkopībā – vietējās apdraudētās šķirnes, kuras iekļauta "Lauku attīstības plāna" pasākuma "Agrovide" apakšpasākumā Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana

Asinība – dzīvnieka ģenealoģijā esošo šķirņu procentuālā attiecība.

Snieguma pārbaude zirgiem - dati par dzīvnieku, eksterjeru, darbaspējām un ģenētiskās kvalitātes vērtējums.

Darbaspējas – zirga novērtējums, pārbaudot viņa gaitas soļos, rikšos, lēkšos, brīvā lēciena tehniku, vadāmību grožos vai aizjūgā.

Vērtēšanas metode – metode zirga gaitu, lēciena tehnikas, piemērotības jāšanai vai braukšanai novērtēšanai

Sporta tips – zirgi, kas raksturojas ar sausu konstitūciju, vieglāku ķermeņa uzbūvi, plašām kustībām un enerģisku temperamentu.

Braucamais tips - zirgi, kam raksturīga masīvāka ķermeņa uzbūve nekā sporta tipa zirgiem, rupjāka konstitūcija un nosvērtāks raksturs.

Izlase – vaislai paredzēto dzīvnieku, kuriem piemīt vēlamās selekcionējamās īpašības, izvēle no visiem populācijas dzīvniekiem.

Populācija — vienas sugas dzīvnieku kopa, kurai piemīt ģenētiski noteiktas īpatnības un kuras atražošana notiek galvenokārt šīs kopas ietvaros.

Lēkšanas spēja – zirga vēlme lekt, spēja novērtēt šķērslī, lēciena spēks.

1. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS

Mērķis ir vietējās apdraudētās zirgu šķirnes - Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa - saglabāšana.

Uzdevumi:

- Šķirnes braucamā tipa kā vietējās apdraudētās zirgu šķirnes gēnu rezerves saglabāšana bez neradniecisko šķirņu asins pieliešanas, kā arī bez moderno siltasiņu šķirņu asins pieliešanas;
- Izzūdošo ģealoģisko līniju ar mazu īpatņu skaitu saglabāšana, līniju turpinātājiem lecināšanas sertifikāta iegūšanai piemērojot atvieglotas prasības saskaņā ar sertifikācijas komisijas lēmumu
- Turpināt veidot elektroniskās datu bāzes, izmantojot šos datus ciltsdarba attīstībai.
- Celt speciālistu kvalifikāciju, sadarboties ar citām dzīvnieku audzēšanas organizācijām un valsts iestādēm kopīgas nozares politikas veidošanai.
- Lai veicinātu zirgkopības nozares popularizēšanu, veikt sabiedrības informēšanu un izglītošanu, kā arī organizēt ģenētiskās kvalitātes popularizēšanas pasākumus.

2. ĢEOGRĀFISKĀ TERITORIJA

Audzēšanas programmu realizē Latvijas Republikā.

3. ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS

Audzēšanas programma attiecas uz **Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes** vienu no tiem – **braucamo tipu**.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgiem raksturīgās īpašības - nosvērtība, labdabība, uzticēšanās cilvēkam un universālā izmantošana izceļ šos zirgus uz pārējo šķirņu zirgu fona. Šīs īpašības ir būtiskas, izmantojot zirgus darbā, tūrismā, reitterapijā un bērnu apmācīšanās. Lai nemazinātu braucamā tipa zirgu vērtību, ir svarīgi saglabāt iepriekš minētās zirgu īpašības, kuras izselekcionētas šķirnes veidošanas procesā. Iepriekšējās ciltsdarba programmas darbības laikā turpinājās darbs pie Latvijas zirgu šķirnes braucamā tipa saglabāšanas un izkopšanas.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgs ir piemērots darbam aizjūgā, vienlaikus izmantojams arī kā jājamzirgs, kas ir labdabīgs, ar nosvērtu raksturu un vērsts uz sadarbību ar cilvēku.

Latvijas siltasiņu šķirnes braucamā tipa zirgus atbilstoši nolikumam „Par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu iekļaušanu "Lauku attīstības plāna" pasākuma "Agrovīde" apakšpasākumā Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana” var saņemt atbalstu par vietējo apdraudēto zirgu šķirņu saglabāšanu (8.pielikums).

3.1. Šķirnes izveidošanās vēsture

Latviešu zemkopju selekcionētā Latvijas zirgu šķirne ar diviem tās tipiem – braucamo un sporta, uzskatāma Latvijā par zirgu pamatšķirni. Šķirnes izejmateriāls bija gadu simtiem Latvijas valstī dabiskajos klimatiskajos un saimnieciskajos apstākļos veidojušies vietējie Vidzemes un Kurzemes neliela auguma, izturīgie, barošanas un turēšanas apstākļiem pieticīgie, bet veiklie vietējie zirgi.

Jau 1920-tos gados sākās mērķtiecīgs darbs pie Latvijas zirgu divu tipu veidošanas. Lai paaugstinātu zirgu kvalitāti, veica plānveidīgu esošā zirgu sastāva uzlabošanu ar Oldenburgas, un Hanoveras šķirņu vaisliniekiem. Šķirne izveidojusies uz vietējo ķēvju bāzes, no 1921. gada pielietojot gan uzsūcošo, gan jaunu šķirņu veidojošo krustošanu un veicot uzlabošanu ar mierīga, nosvērta rakstura Oldenburgas vecā tipa Vācijā un Nīderlandē šodien jau praktiski izzudušiem zirgiem. 1921. gadā tika uzsākta Latvijas teritorijā vaislai izmantojamo ķēvju un ērzeļu uzskaitē. 1921. un 1922. gadā Latvijas zirgaudzētāju kongress nolēma turpināt vidēji smago siltasiņu audzēšanu. 1921. gadā tika izveidota pirmā valstij piederošā zirgaudzētava Oktē, kas bija Latvijas braucamo zirgu šķirnes šūpulis. Sākumā zirgaudzētavā izmantoja valstij un karaspēka daļām piederošās labākās ķēves, dažas nezināmas izcelsmes jājamā tipa ķēves, kam pievienoja 1920. gadā no Holandes ievestās Groningenas šķirnes ķēves. Vēlāk (1929-1935) no Holandes un Vācijas tika ievestas Groningenas un Oldenburgas tīršķirnes ķēves. Groningenā un Oldenburgā iepirktie ērzeļi lika pamatus Latvijas braucamo zirgu šķirnes galvenajām līnijām - Ammona, Siego, Germino, Demokrāta, Kru Kru, Juveela, Banko, vēlāk arī Gotenfirsta un Spēkoņa.

1925. gadā uzsāka darbu valsts zirgaudzētava Svētciemā. Tur tika izmantotas armijai piederošas sportā pārbaudītas ķēves, no Oktes atvestas Oldenburgas krustojuma ķēves (ar Traķēnes, angļu pilnasiņu un arābu šķirnēm), kā arī no Hanoveras un Melkenburgas iepirktas Hanoveras tīršķirnes ķēves. Kā vaislas ērzeļi tika izmantoti no Hanoveras importētie ērzeļi. Šie zirgi kļuva par kodolu Latvijas zirgu šķirnes sporta tipa veidošanai. Latvijā zirgus ciltsgrāmatā sāka ierakstīt 1921.gadā zirgkopības inspektora Mārtiņa Lažes vadībā. 1923. gadā tika izdoti obligātie noteikumi šķirnes zirgu izlasei. Latvijas zirgu šķirne tapa zemnieku saimniecībās, saprātīgi izmantojot importētos zirgus, Oktē un Svētciemā iegūtos, kā arī izmantojot vietējos vaisliniekus. **Šķirni apstiprināja 1937.gadā ar nosaukumu „Latvijas siltasinis” (smagais un vieglais).**

Vācu okupācijas periodā pēc 1941. gada vaislā sāka izmantot arī Holšteinas šķirnes ērzeļus. Neskatoties uz kara postošo ietekmi uz zirgkopību un Latvijas okupāciju un pievienošanu Padomju Savienībai, turpinājās darbs Latvijas šķirnes zirgu audzēšanā. 1950. gadā Latvijas šķirnes zirgu īpatsvars Latvijā bija 70-90%. 1960-gados pēc Maskavas norādījumiem zirgaudzēšana Latvijā tika samazināta līdz minimumam. Neskatoties uz to, šajā laikā tika izaudzēti vairāki izcili Latvijas zirgu šķirnes pārstāvji un Latvijas šķirnes zirgi veiksmīgi piedalījās un uzvarēja vairākās Vissavienības sacensībās. Latvijas zirgu skaistais eksterjers un lieliskā attīstība ļāva tiem gūt izcilus novērtējumus Vissavienības Tautas saimniecības sasniegumu izstādēs, kurās kopš 1954.gada godalgoti ar diplomiem, rekordistu un čempionu nosaukumiem. Piecdesmito gadu sākumā tika organizēti treniņpunkti un sākās šķirnes zirgu pārbaude pēc toreiz pastāvošās Vissavienības metodikas. Regulāras republikas nozīmes smago zirgu sacensības Latvijā notika kopš 1953.gada. Pateicoties trenētībai, lieliskajām interjera īpašībām un temperamentam, Latvijas šķirnes zirgi rādīja ne tikai ātrumu, bet arī spēku un izturību. Vairāk kā 40 % godalgotu vietu un vairāk kā puse uzvaru atsevišķos pārbaudes veidos bija Latvijas šķirnes zirgu kontā līdz 1967.gadam. Rezumējot Latvijas braucamās šķirnes zirgu darbaspēju pārbauzu rezultātus vadošie valsts zirgkopības speciālisti secināja, ka šķirne sevi ir parādījusi no vislabākās puses, un kā lauksaimniecības transporta zirgu producētāja ir visperspektīvākā, modernākā, plastiskākā, kas viegli transformējama jebkurā virzienā. Nepieciešams tikai mērķtiecīgs selekcijas un treniņu darbs. 1952. gadā pēc valdības lēmuma visus Latvijas šķirnes zirgus sāka vienoti saukt par Latvijas braucamo zirgu šķirni, 1976. gadā - par Latvijas zirgu šķirni. 1965. gadā tika uzsākts Latvijas šķirnes zirgu eksports un kopš 1972.

gada Latvijas šķirnes sporta zirgu eksports nemitīgi pieaug. Sākot no 70 gadu vidus, zirgkopībai pamazām atkal tika pievērsta pienācīgā uzmanība, atjaunojot vairākas zirgudzēšanas saimniecības, būvējot jaunus stallus. Lai gan 80. gadu beigās un 90. gados zirgu skaits kopumā turpināja samazināties, Latvijas šķirnes sporta zirgu audzēšana turpinājās un zirgu eksports uz ārzemēm pieauga.

Šodien braucamā tipa zirgs ir mūsu valsts nacionālais lepnums, kas tiek izmantots pajūgu braukšanas sacensībām, bērnu apmācībā, kā arī izjādēm lauku tūrismā. Līdz ar neseno pajūgu braukšanas sporta disciplīnas attīstību vietējā mērogā, Latvijas šķirnes braucamā tipa zirgi ir nostiprinājuši savas pozīcijas kā uzticami, izveicīgi un sportiski braucamie zirgi nacionālā līmeņa sacensībām.

3.2. Šķirnes standarts

Šķirnes standarts palīdz novērtēt zirgu objektīvi, radot formātu, kurā vērtēšanas eksperti veic novērtēšanu. Tas samazina subjektīvismu, nodrošinot lielāku ticamību, viendabīgumu un atkārtojamību.

Šķirnes standarts Latvijas siltasinu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgiem:

Eksterjers	Harmoniski veidots, paliela auguma, ar pagarinātu korpusu, spēcīgu muskulatūru, izturīgu skeletu, līdzsvara līniju tuvu horizontālai. Galva proporcionāla, ar taisnu profilu; kakls plats, vidēji garš, nedaudz izliekts, ar muskuļotu kumbra daļu; skausts garš un vidēji augsts; mugura un jostasvieta vidēji gara vai pagara, krusti gari, plati, normāla slīpuma; krūšu kurvis plats un dziļš. Spēcīgas, kaulotas kājas ar labi attīstītām locītavām un vidēja lieluma, izturīgiem nagiem.
Kustības	Ritmiski 4-taktu soļi, aktīva kāju darbība, plaši, elastīgi un ar impulsu. Ritmiski 2-taktu rikši, aktīva kāju darbība, plaši, elastīgi un ar impulsu. Ritmiski 3-taktu lēkši, aktīva kāju darbība, plaši, elastīgi un ar impulsu. Korekta gaitu precizitāte (bez novirzēm no taisnvirziena), ar tvērienu un plašu kustību amplitūdu.
Lēkšanas spēja	Ķermenis veido arku, ar spēcīgu atspērienu, paceltām un salocītām priekškājām un pakaļkājām. Koordinēts, elastīgs, drošs lēcienš.
Temperaments.	Nosvērts, labdabīgs un vērsts uz sadarbību ar cilvēku.
Krāsa.	Dūkana, bēra, retāk ruda. Nevēlama ir sirma krāsa.

Fejs LS1662

4. ZIRGU IDENTIFIKĀCIJAS SISTĒMA

Visi zirgu dzimtas dzīvnieki, to ganāmpulki un novietnes ir reģistrējamas, un visi zirgu dzimtas dzīvnieki ir apzīmējami. Lauksaimniecības dzīvnieku dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtību, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Zirgiem tiek piešķirts identifikācijas numurs, kas sastāv no 14 zīmēm, ganāmpulkam tiek piešķirts ganāmpulka reģistra numurs. Reģistra izveidošanu un uzturēšanu nodrošina Lauksaimniecības datu centrs (LDC). Zirgiem izsniedz identifikācijas dokumentu (pasi) uz visu dzīves laiku.

Lai nodrošinātu ciešu saiti starp zirgu dzimtas dzīvnieku un identifikācijas līdzekļiem, zirgu identificēšanai izmanto zirgu dzimtas dzīvnieku elektroniskos identificētājus ("transponderus"). Lai zirgu reģistrētu un zirgs saņemtu pasi, ir jāaizpilda zirga reģistrācijas kartīte un zirgs ir jāiezīmē ar transponderu. Reģistrācijas kartītes, tostarp identifikācijas dokumentā iekļaujamā grafiskā zīmējuma, aizpildīšanu veic LDC reģistrēta fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai. Transpondera ievietošanu var veikt šim darbam sertificēta fiziska persona (zirgu vērtētājs vai praktizējošs veterinārārsts). Ja ir pazaudēts oriģinālais identifikācijas dokuments un ir pieejama pietiekama un pārbaudāma informācija, zirgam izsniedz dokumenta dublikātu; citos gadījumos izsniedz aizstājamo dokumentu, kas iepriekš reģistrētu zirgu dzimtas dzīvnieku pazeminās vaislai un nobarošanai paredzēta zirgu dzimtas dzīvnieka statusā.

Pamatojoties uz zirga reģistrācijas kartiņu, LDC īpašniekam 14 dienu laikā izsniedz zirga pasi. Pasē norādīto izcelšanos apstiprina šķirnes zirgu audzēšanas organizācija.

Vārdu Latvijas siltasiņu šķirnes zirgam vēlams izvēlēties tādu, kas sākas ar tēva vārda pirmo burtu, vieglākai zirga izcelsmes izsekojamībai.

Latvijas siltasiņu šķirnes braucamā tipa zirgus apzīmē ar šķirnes apzīmējumu **LSb**. Šķirnei radniecīgo un pie šķirņu apzīmējumi 1.pielikumā.

1.tabula

Zirga identitātes numurs (zirgiem, kuri apzīmēti līdz 31.12.2009):	14 zīmes: LV060046250001 LV = valsts kods 0600462 = ganāmpulka numurs 5 = sugas kods 0001 = dzīvnieka numurs
Zirga identitātes numurs (zirgiem, kuri apzīmēti no 01.01.2010) - UELN kods:	15 zīmju burtciparu kods, ko veido: 1) ar UELN sistēmu saderīgs sešciparu identifikācijas kods datubāzei; 2) zirga individuālais deviņciparu numurs.
Papildus apzīmēšana	Izmanto starptautisko zirga apmatojuma krāsas un pazīmju aprakstu Degzīme Transponders
Ciltsgrāmata	Ieraksta zirga identifikācijas numuru, CG numuru)

5. CILTSGRĀMATA

Ciltsgrāmatu izmanto tīršķirnes dzīvnieku reģistrēšanai, ciltsdarba sasniegumu analīzei, labāko dzīvnieku izlasei, izcelšanās datu ticamības pārbaudei.

Ciltsgrāmatu kārtu šķirnes zirgu audzētāju biedrība. Zirga atbilstības izvērtēšanai un uzņemšanai ciltsgrāmatā biedrība izmanto dzīvnieka individuālajā uzskaites kartītē (turpmāk – ciltskartītē) vai zootehniskajā sertifikātā norādītos datus.

Lai zirgu ierakstītu ciltsgrāmatā, tā īpašnieks slēdz ar biedrību vienošanos par zirgu ierakstīšanu ciltsgrāmatā.

Prasības zirga ierakstīšanai ciltsgrāmatas A un B daļā

Ciltsgrāmatā ir divas daļas – galvenā A daļa (turpmāk – galvenā daļa) un papilddaļa – B daļa (turpmāk – papilddaļa). A daļa tiek iedalīta divās klasēs – A1 un A2 klasē.

Galvenajā (A) daļā uzņem visus dzīvus zirgus, kuriem ir šķirnei atbilstoša izcelsme četrās paaudzēs (ciltsgrāmatas galvenajā daļā uzņem arī zirgus vecākus un vecvecākus):

- A1 klasē ieraksta zirgus ar atbilstošu izcelsmi un produktivitāti atbilstoši audzēšanas programmas prasībām;
- A2 klasē ieraksta zirgus, kuriem ir tikai atbilstoša izcelsme. A2 klasē uzņem zirgus no gada vecuma;
- zirgus ar audzēšanas programmas prasībām atbilstošu produktivitāti var pārceļt no A2 uz A1 klasi;
- B daļā pašlaik esošos zirgus ar atbilstošu izcelsmi pārceļ uz A daļu A2 klasi;
- A daļā uzņem arī radniecīgo smago siltasiņu šķirņu ērzeļus, kas tiek izmantotas vaislā ciltsdarba programmas ietvaros.

Papilddaļā (B) ieraksta šķirnes zirgus, kas atbilst audzēšanas programmas minimālajām prasībām, ar zināmu izcelsmi vismaz trijās paaudzēs, krustojuma dzīvniekus.

Pēcnācēju statusa paaugstināšana no papilddaļas – ja māte ierakstīta B daļā, bet tēvs A daļā, tad pēcnācējs tiek ierakstīts A daļā.

Ja zirgu īpašnieks vairs nevēlas, lai attiecīgā ganāmpulka zirgi tiktu ierakstīti ciltsgrāmatā, īpašnieks iesniedz organizācijā iesniegumu par atteikšanos no šī pakalpojuma.

Datus par ciltsgrāmatā ierakstītajiem dzīvniekiem glabā organizācijas arhīvā un nodrošina visiem interesentiem piekļuvi minētajiem datiem

Ciltsgrāmatā norādāmie dati.

Par dzīvniekiem, kurus ieraksta ciltsgrāmatā, tiek uzskaitīta šāda informācija:

- Vārds. (Vārdu Latvijas šķirnes zirgiem izvēlas ar tēva vārda pirmo burtu);
- Identifikācijas numurs;
- Dzimšanas gads un datums;
- Dzimums;
- Augums skaustā;
- Klase;
- Šķirne un šķirnība;
- Krāsa un pazīmes (pielietojot starptautisko zirga identifikācijas metodi);
- Dzimšanas vieta (saimniecības nosaukums, pagasts, novads);
- Zirga īpašnieks (uzvārds, saimniecības nosaukums, pagasts, novads);

Vērtējuma apraksts:

- Reģistrēta zirga izcelšanās;
- Zirga izmēri – skausta augstums, krūšu apkārtmērs un pēdvidus apkārtmērs.
- Eksterjera vērtējums;
- Darbaspēju vērtējums,
- Vaislas darbība
- Sporta rezultāti

6. SELEKCIJAS UN AUDZĒŠANAS MĒRĶIS

Latvijas zirgu šķirnes braucamā tipa selekcijas mērķis ir saglabāt vietējās apdraudētās šķirnes – Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgus - ar vēsturiski veidotām īpašībām - stipru konstitūciju, eksterjeru atbilstošu Latvijas zirgu šķirnes braucamā tipa prasībām, labdabīgu un nosvērtu raksturu, korektu, plašu un enerģisku gaitu, izturīgus, elegantus un universāli izmantojamus.

Selekcijas un audzēšanas mērķa sasniegšanai veicami sekojoši uzdevumi:

- Šķirnes braucamā tipa kā vietējās apdraudētās zirgu šķirnes gēnu rezerves saglabāšana bez neradniecisko šķirņu asins pieliešanas, kā arī bez moderno siltasiņu šķirņu asins pieliešanas;
- Individuālā kumeļu, jaunzirgu, vaislas ērzeļu un ķēvjū vērtēšana saskaņā ar šķirnes standarta prasībām un atbilstoši audzēšanas programmai;
- Snieguma pārbaudes datu uzskaitē visiem šķirnes dzīvniekiem;
- Ķēvjū iedalīšana klasēs, stimulējot kvalitatīvāka vaislas materiāla izmantošanu;
- Ikgadēja vaislas ērzeļu sertifikācija atbilstoši *Nolikumam par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa vaislas ērzeļu sertificēšanu* (3.pielikums);
- Izzūdošo ģenealoģisko līniju ar mazu īpatņu skaitu saglabāšana, līniju turpinātājiem lecināšanas sertifikāta iegūšanai piemērojot atvieglotas prasības saskaņā ar sertifikācijas komisijas lēmumu.

7. SNIEGUMA PĀRBAUDE

Snieguma pārbaude Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamajam tipam ietver zirgu vērtēšanas un zirgu darbspēju novērtēšanas datu reģistrēšanu. Latvijas siltasiņu zirgu snieguma pārbaudes datu uzskaites datubāzi uztur un snieguma pārbaudes datu apstrādi nodrošina šķirnes zirgu audzētāju biedrība. Snieguma pārbaude un pārraudzība ir brīvprātīgs pasākums, ko ganāmpulkā nodrošina tā īpašnieks.

Zirgu vērtē fiziskā persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai un noslēgusi līgumu ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību par zirgu vērtēšanu audzēšanas programmas īstenošanai (turpmāk – zirgu vērtētājs) vai šķirnes zirgu audzētāju biedrības izveidota komisija.

Zirgus vērtē pēc sekojošiem kritērijiem:

- izcelsme/tips
- izmēri
- eksterjers,
- darba spējas
- pēcnācēju kvalitāte.

Zirgu šķirnību nosaka tikai pēc zirga izcelsmi pierādošiem dokumentiem.

Eksterjera un darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu. Iegūtie vērtēšanas rezultāti tiek iesniegti un uzglabāti šķirnes zirgu audzēšanas biedrībā, kas tos apkopo un veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

Iegūtos datus izmanto ciltsvērtības aprēķināšanā.

Zirga snieguma pārbaudē iegūtie vērtējumi tiek fiksēti *Zirga vērtēšanas lapā*” (5.pielikums) un ciltskartītē.

Katru kritēriju vērtē pēc 10 ballu skalas:

- 10 - attiecīgā pazīme izteikta izcili,
- 9 - attiecīgā pazīme izteikta teicami,
- 8 - attiecīgā pazīme izteikta ļoti labi,
- 7 - attiecīgā pazīme izteikta labi,
- 6 - attiecīgā pazīme izteikta vidēji,
- 5 - attiecīgā pazīme izteikta zem vidējā,
- 4 - attiecīgā pazīme izteikta apmierinoši,
- 3 - attiecīgā pazīme izteikta neapmierinoši,
- 2 - attiecīgā pazīme izteikta slikti,
- 1 - attiecīgā pazīme izteikta ļoti slikti.

Lineāro profilu atzīmē 7 gradācijās, atkarībā no pazīmes izteiktības, izmantojot skalu no -3 līdz 3.

7.1. Izcelsme - šķirnības noteikšana. Tips.

Zirga šķirni nosaka pēc tā izcelsmes, pamatojoties uz normatīvajos aktos noteikto ciltsdokumentāciju.

Zirgiem, kas atbilst audzēšanas programmas prasībām, piešķir šķirnes apzīmējumu - LSb (Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgs).

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamajā tipā ieskaita zirgus, kuri cēlušies no Latvijas un tai radniecīgām šķirnēm. **Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei radnieciskās šķirnes ir**

Oldenburgas, Hanoveras un Holšteinas šķirnes, kā arī Saksijas-Tīringenes smagais siltasinis un citas smago siltasiņu zirgu šķirnes.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu ģenealoģijā ne tuvāk kā trešajā paaudzē ir 75% Latvijas šķirnes un ir pieļaujami līdz 25% Oldenburgas, Hanoveras, Holšteinas vai 12,5% Angļu pilnasiņu vai Traķeņu šķirņu asinības un ceturtajā paaudzē jābūt ne mazāk kā 50% Latvijas šķirnes asinības. Saksijas-Tīringenes smago siltasiņu šķirnes ērzeļi un citu smago siltasiņu zirgu šķirņu ērzeļi tiek pielīdzināti Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļiem un tiek vērtēti pēc vienotām prasībām ar Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ērzeļiem, ja šķirnes zirgu audzētāju biedrība pieļauj šīs izcelsmes ērzeļa izmantošanu. Saksijas-Tīringenes smago siltasiņu šķirnes asinību un citu smago siltasiņu šķirņu asinību pielīdzina Latvijas siltasiņu šķirnes braucamā tipa asinībai pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības lēmuma, izvērtējot katru vaislas ēzeļi individuāli.

Priekšteču izcelšanos apstiprina ieraksti Valsts ciltsgrāmatā ar ciltsmarku L, Lb, Lbk, Lsb, Lk, Lvbk, Lsbk, LS, LSb, kur priekšteços (četrās paaudzēs) nedrīkst parādīties pieļaujamo siltasiņu sporta tipa šķirņu zirgi, kā arī neradniecisko šķirņu īpatņi – attiecināms uz zirgiem, kuri tiek iekļauti ģenētisko resursu saglabāšanā, sākot 2016.gadu.

Atsevišķos gadījumos, ja zirgs pēc fenotipa atbilst braucamajam tipam, ir ar šķirnes zirgu audzēšanas biedrības lēmumu pieļaujams, ka ceturtajā paaudzē ir mazāk kā 50 % Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes asinības vai parādās pieļaujamo siltasiņu sporta tipa šķirnes.

2.tabula

Asinības noteikšana Latvijas siltasiņu šķirnes zirgiem

Mātes asinība, %	Tēva asinība, %						
	0	25	50	75	87,5	93,75	100
0	0	12,5	25	37,5	43,75	46,88	50
25	12,5	25	37,5	50	56,25	59,38	62,5
50	25	37,5	50	62,5	68,75	71,88	75
75	37,5	50	62,5	75	81,25	84,25	87,56
87,5	43,75	56,25	68,75	81,5	87,5	90,63	93,75
93,75	46,88	59,38	71,88	84,38	90,63	93,75	96,88
100	50	62,5	75	87,5	93,75	96,88	100

Braucamā tipa zirgam jābūt izteiktam sava tipa pārstāvim. Tips var tikt raksturots no masīvs līdz viegls, no neizteiksmīgs līdz elegants. Vēlamais tips ir universāls un pietiekami elegants: harmoniski veidots, paliela auguma zirgs, ar pagarinātu korpusu, spēcīgu muskulatūru un izturīgu skeletu.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ģenealoģiskās līnijas

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa saglabāšanā uzmanība pievēršama audzēšanai ģenealoģiskajās līnijās. Ģenealoģiskā līnija ir izcila vīriešu kārtas pārstāvja pēcteči, veidojot dzīvnieku grupu uz kopējas izcelsmes pamata. Vietējās apdraudētās šķirnes saglabāšanā ģenealoģiskajām līnijām ir būtiska nozīme izcelsmes izsekojamībā un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanā saglabājamā šķirnes tipa ietvaros. Spēkoņa Lsb100 līnija ir šķirnē plašāk izplatīta, kas ļauj nepārtraukti kāpināt līnijas kvalitāti un saglabāt fenotipisku vienveidīgumu. Vairākas ģenealoģiskās līnijas un radniecīgās grupas ir apdraudētas, tādēļ ciltsdarbā veicami pasākumi to saglabāšanai un nostabilizēšanai, piemērojot atvieglotus noteikumus vaislinieku sertifikācijai.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamajā tipā pastāv sekojošas ģenealoģiskās līnijas un radniecīgās grupas:

Ammon Old 7
Spēkoņa Lsb100
Kru Kru Old 56
Siego Old 66
Markgrāfa Old 77
Redžinalda Lb 320
Gaida Lb 574
Māda Lb 164
Flagmaņa Lb 703
Gintera (Günter) 308H

Vaislas ērzeļu izlasē darbs balstāms galvenokārt balstoties uz ģealoģisko līniju un radniecīgo grupu saglabāšanu.

7.2. Izmēru noteikšana

Dzīvnieku mērīšanu veic no 24 mēnešu vecuma, rezultātus fiksē zirga vērtēšanas lapā un ciltskartiņā, norādot mērīšanas vietu, datumu. Mēra:

- skausta augstumu,
- krūšu apkārtmēru,
- pēdvidus apkārtmēru.

3.tabula

Minimālās prasības braucamā tipa zirgu izmēriem (cm)

Grupa	Skausta augstums	Krūšu apkārtmērs	Pēdvidus apkārtmērs
Vaislas ērzeļi	162	196	22,5
Vaislas ķēves	160*	195	21,5

**Izteiktām braucamā tipa vaislas ķēvēm ar eksterjera vērtējumu ne mazāk kā 54 balles un augstu LS asinību (ne mazāk kā 90.63 %) ar ciltsdarba organizācijas lēmumu pieļaujami atsevišķi izņēmumi minimālā skausta augstuma prasībām, bet ne mazāk kā 158 cm.*

7.3. Eksterjera vērtēšana

Zirga eksterjers ir dabiskās izlases un selekcijas rezultāts, kas atšķiras ne vien starp dažādām šķirnēm, bet arī vienas šķirnes dažādu subpopulāciju un līniju starpā. Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes selekcijā eksterjeru uzskata par būtisku zirga kvalitātes rādītāju. Eksterjera novērtēšana ietver fenotipiskās pazīmes, kas piešķir dzīvniekam spēju attīstīt darba spējas. Zirga produktivitāte, pirmkārt, ir kustību spēja, kura galvenokārt pamatojas uz fizioloģiskiem un enerģētiskiem faktoriem un attīstās pēc mehāniskiem un statistiskiem likumiem.

Eksterjera vērtēšanu zirgam veic sākot ar 24 mēnešu vecumu, uzrādot *Zirga vērtēšanas lapā* (5.pielikums) izcelsmi/tipiskumu (braucamais vai sporta tips), mērīšanas vietu, datumu, izmērus un eksterjera vērtējumu. Zirgam vērtē 7 eksterjera grupas, katru pēc desmit ballu skalas, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām. Katra zirga eksterjeru vērtē fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai, katru pazīmi vērtējot pēc desmit ballu skalas, maksimālais iegūstamo ballu skaits - 70. Eksterjera pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu. Iegūtie vērtēšanas rezultāti tiek iesniegti un uzglabāti šķirnes zirgu audzēšanas biedrībā, kas tos apkopo un veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

7.4. Darbaspēju novērtēšana

Darbaspēju novērtēšanai izmanto pārbaudes testu, vērtēšanas rezultātus uzrādot *Zirga vērtēšanas lapā* (5.pielikums). Katra zirga darbaspējas vērtē sertificēts zirgu vērtēšanas eksperts, katru pazīmi vērtējot pēc desmit ballu skalas, maksimālais iegūstamo ballu skaits - 40. Darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu. Iegūtie vērtēšanas rezultāti tiek iesniegti un uzglabāti šķirnes zirgu audzēšanas biedrībā, kas tos apkopo un veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

Darbaspēju rādītāji, kurus vērtē, ir brīvās kustības soļos, rikšos, lēkšos, lēkšanas spēja vai vadāmība:

1. vadāmība grožos - no 24 mēnešu vecuma vērtē soļu un rikšu gaitā (demonstrējot apstāšanos no soļu gaitas, pagrieziena (voltage), gaitu pāreju elementus),
2. vadāmība aizjūgā - no 5 gadu vecuma vērtē zirga soļu un rikšu gaitā (demonstrējot apstāšanos no soļu gaitas, pagrieziena (voltage), gaitu pāreju elementus).

**Vērtēšanas kritēriji – paklausība (atsaucība uz braucēja doto komandu izpildi), impulss (brīva kustība uz priekšu), labdabība, nosvērtība.*

7.5. Ērzeļu iekļaušana vaislas sastāvā

Par vaislas ērzeli uzskatāms Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa tīršķirnes ērzelis no 3 gadu vecuma, kas atbilst Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa prasībām, novērtēts saskaņā ar *Nolikumu par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa vaislas ērzeļu sertificēšanu* (3.pielikums) un tam ir piešķirts vaislinieka sertifikāts, sākotnēji iegūstot pārbaudes ērzeļa statusu.

Lai veiktu izlasi, vaislas ērzeļiem vērtē:

- izcelsmi/tipiskumu,
- eksterjeru,
- darba spējas,
- pēcnācēju kvalitāti.

Eksterjera un darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu.

Minimālās prasības sertificēšanai:

- izcelsme/ tips: ≥ 8 ballēm,
- eksterjera vērtējums: ≥ 52 balles,
- darbaspēju vērtējums ≥ 31 balle.

Vaislas sastāvā iekļaujamo braucamā tipa ērzeļu minimālie izmēri 36 mēnešu vecumā ir sekojoši:

- Augstums skaustā: 162 cm
- Krūšu apkārtmērs: 196 cm
- Pēdvidus apkārtmērs: 22,5 cm

Svarīgs ir arī kopējais iespaids par ērzeli. Ērzelim jābūt labdabīgam, enerģiskam, nosvērtam, bez iedzimtiem defektiem. Saskaņā ar *Nolikumu par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa vaislas ērzeļu sertificēšanu* (3.pielikums) ērzeļi ar eksterjera kļūdām vai 1-2 cm mazāku skausta augstumu nekā minimālās prasībās noteikto, bet teicamām (ne mazāk kā 36 balles) darba spējām, izņēmuma gadījumos ar komsijas slēdzienu var tikt sertificēti izmantošanai vaislā.

Vaislas ērzeļus pēc to kvalitātes iedala klasēs (4.tabula).

7.6. Ķēvju iekļaušana vaislas sastāvā

Par vaislas ķēvi uzskatāma Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa tīršķirnes ķēve no 3 gadu vecuma, kas atbilst Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa prasībām.

Vaislas ķēvju iekļaušana vaislas sastāvā notiek divās fāzēs:

1. Vaislas sastāvā iekļauj ķēvi no 3 gadu vecuma;
2. Pēc 5 gadu vecuma tiek veikta vaislas ķēves pārvērtēšana, piešķirot kopvērtējuma klasi.

No vaislas ķēves, kas iekļauta ģenētiskajos resursos, 5 gadu laikā jāiegūst vismaz viens pēcnācējs atbilstoši nolikuma „Par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu iekļaušanu "Lauku attīstības plāna" pasākuma "Agrovide" apakšpasākumā *Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana*” prasībām (8.pielikums).

Vaislas ķēve var tikt izmantota arī sporta zirgu atražošanai *Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes audzēšanas programmas* ietvaros, tās pēcnācējus vērtē atbilstoši šīs programmas prasībām.

Lai veiktu izlasi, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām, vaislas ķēvēm vērtē:

- izcelsmi/ tipiskumu,
- eksterjeru,
- darba spējas,
- pēcnācēju kvalitāti

Vaislas ķēvi pēcnācēju kvalitāti vērtē pēc vismaz **1 vērtēta pēcnācēja**.

Pamatojoties uz minētajiem vērtējumiem, vaislas ķēves iedala kopvērtējuma klasēs, no kurām augstākā ir Elites klase, tad I un II klase.

7.7. Kumeļu vērtēšana

Vērtēšana tiek veikta, kumeļam no 4 līdz 6 mēnešu vecumam. Ķēve tiek vesta pie rokas, kumeļš nepiesiets seko mātei.

Kumeļam vērtē:

- izcelsmi/tipu
- eksterjeru, ķermeņa proporcijas
- gaitu kvalitāti (tiek novērtēta ar vienu kopēju atzīmi)
- kopējais iespaids

Katru pazīmi vērtē pēc 10 ballu skalas. Maksimālais iegūstamo ballu skaits ir 40. Rezultātus fiksē *Kumeļa vērtēšanas lapā 1* (6.pielikums). Kumeļa lineāro profilu atzīmē *Kumeļa vērtēšanas lapā 2* (7.pielikums).

Iegūtie vērtēšanas rezultāti tiek apkopotī un uzglabāti šķirnes zirgu audzēšanas biedrībā, kas veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

7.8. Jaunzirgu vērtēšana

Jaunzirgus vērtē sākot no 2 gadu līdz 3 gadu vecumam, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām.

Jaunzirgam vērtē:

- izcelsmi/ tipiskumu,
- eksterjeru,
- darbaspējas.

Eksterjera un darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu.

Jaunzirgu novērtēšana nepieciešama, lai īstenotu vaislas dzīvnieku – vaislas ērzeļu un vaislas ķēvju novērtēšanu pēc pēcnācēju kvalitātes, kā arī prognozētu pašu jaunzirgu izlasi. Jaunzirgu vērtēšanas rezultātus izmanto vaislas ērzeļu ciltsvērtības aprēķināšanai.

Iegūtie vērtēšanas rezultāti tiek apkopoti un uzglabāti šķirnes zirgu audzēšanas biedrībā, kas veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

7.9. Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu un ķēvju iedalījums klasēs

Pēc izcelsmes un tipiskuma, eksterjera, darbaspēju un pēcnācēju kvalitātes vērtējuma vaislas zirgus iedala klasēs.

Prasības Elites klases ķēvēm:

- Ķēvei jābūt tīršķirnes (ierakstīta ciltsgrāmatas pamatdaļā A1 daļā).
- Ķēves tēvam jābūt sertificētam ērzelim;
- Ķēvei jābūt novērtētai pēc eksterjera ar kopvērtējumu vismaz **52 balles**;
- Ķēvei jābūt novērtētai pēc darbaspējām (ja objektīvu iemeslu dēļ tas nav iespējams, tad ņem vērā jaunzirgu darbaspēju vērtējumu). Darbaspēju kopvērtējumam jābūt vismaz **30 balles**.
- Ķēves izmēriem ir jāpārsniedz šķirnei noteiktos minimālos izmērus;
- **Ķēvei jābūt vismaz trīs novērtētiem pēcnācējiem.** Ķēve, kura atbilst visiem citiem rādītājiem, bet ir devusi 1 vai 2 pēcnācējus, tiek ieskaitīta **E klases kandidātēs**.

Prasības I klases ķēvēm:

- Ķēvei jābūt tīršķirnes (ierakstīta ciltsgrāmatas pamatdaļā).
- Ķēves tēvam jābūt sertificētam ērzelim;
- Ķēvei jābūt novērtētai pēc eksterjera ar kopvērtējumu **vismaz 49 balles**;
- Ķēvei jābūt novērtētai pēc darbaspējām (ja objektīvu iemeslu dēļ tas nav iespējams, tad ņem vērā jaunzirgu darbaspēju vērtējumu). Darbaspēju kopvērtējumam jābūt **vismaz 28 balles**;
- Ķēves izmēriem ir jāpārsniedz šķirnei noteiktos minimālos izmērus;
- Ķēvei jābūt vismaz vienam novērtētam pēcnācējam.

Prasības II klases ķēvēm:

Visas ķēves, kas neatbilst I klases prasībām pēc eksterjera un darbaspēju vērtējumiem. Šīs ķēves vaislas darbam nav ieteicamas.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa vaislas ērzeļu un ķēvju iedalījums klasēs

Īpašības	Elite klase Ē	I klase Ē	Elite klase Ķ	I klase Ķ	II klase Ķ
Izcelsme, tipiskums	≥8	7	≥8	7	6
Eksterjers	≥54	52-53	≥52	49-51	≤48
Darbaspējas*	≥34	31-33	≥30	28-29	≤27
Pēcnācēju kvalitāte**	≥80	77-79	≥80	77-79	74-76

* *Darbaspēju kopvērtējums: soļi, rikši, lēkši, lēkšanas spēja vai vadāmība.*

** *Pēcnācēju vidējais kopvērtējums, matemātiski noapaļojot.*

7.10. Ciltsdokumentācija

Ciltsdokumentācija nodrošina informāciju par dzīvnieka un tā priekšteču izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību, kā arī par pārmaiņām, kas notikušas ar dzīvnieku tā dzīves laikā. Ciltsdokumentāciju sagatavo un kārtu šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība atbilstoši attiecīgajiem MK noteikumiem.

Ciltsdokumentācijas kārtošana nepieciešamās ziņas biedrība saņem no konkrētā dzīvnieka īpašnieka un dzīvnieka pārrauga.

Ciltsdokumenti:

- zootehniskais sertifikāts
- ciltskartīte jeb individuālās uzskaites kartīte
- vaislinieka izmantošanas sertifikāts

Zootehniskais sertifikāts

Zootehniskais sertifikāts ir izcelsmes sertifikāts, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem izsniedz papīra vai elektroniskā formā un kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieka vai tā reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju. Izsniedz tikai tīršķirnes vaislas lauksaimniecības dzīvniekiem

Zootehniskais sertifikāts atbilst noteiktai formai, izņemot ja:

- nepieciešamā informācija norādīta citos dokumentos.
- informācija ir iekļauta zirgu dzimtas dzīvnieka individuālā pastāvīgā identifikācijas dokumentā (pasē).

Zirgiem, kuri nav tīršķirnes, tiek izsniegts izcelsmes apliecinājums.

Dzīvnieka individuālā uzskaites kartīte (ciltskartīte)

Ciltskartīti kārtu papīra formā vai elektroniski biedrības snieguma pārbaudes un pārraudzības datubāzē.

Ciltskartītē paredz ailes šādiem ierakstiem par lauksaimniecības dzīvnieku:

- dzimšanas datums, vieta, audzētājs un tā ganāmpulka reģistra numurs, īpašnieks;
- identifikācijas numurs un dzimums;

- šķirne un asinība;
- izmēri (atbilstoši audzēšanas programmā paredzētajam);
- priekšteču izcelšanās četrās paaudzēs (identifikācijas numuri, ciltsgrāmatas numuri);
- dzīvnieka attīstības rādītāji, produktivitāte, eksterjera vērtēšanas dati (atbilstoši audzēšanas programmā paredzētajam);
- atražošanas rādītāji (pēcnācēji);
- ciltsgrāmatas numurs un datums, kad dzīvnieks ierakstīts ciltsgrāmatā.

Vaislinieka izmantošanas sertifikāts

Ciltsdokuments, kurš apliecina to, ka ērzelis atzīts par atbilstošu šķirnes dzīvnieku pavairošanai saskaņā ar audzēšanas programmu.

Nolikumu par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertificēšanu skat. 3.pielikumā.

Zootehniskās uzskaites pirmdokumenti

Sekmīgs selekcijas darbs zirgkopībā iespējams tikai tādās saimniecībās, kur ir regulāra un precīza zootehniskā uzskaitē. Jo plašāka un vispusīgāka informācija par dzīvniekiem, jo sekmīgāks ganāmpulkā ir izlases un atlases darbs. Kaut arī modernā datortehnika atvieglo pašu datu apstrādi un izvērtēšanu, tā neatvieglo datu iegūvi.

Zirga reģistrācijas kartīte

Zirga reģistrācijas kartīti izraksta sertificēta persona 6 mēnešu laikā, kamēr kumeļš atrodas pie mātes, pamatojoties uz mātes individuālo uzskaites kartīti, pasi vai mātes šķirnes dzīvnieka sertifikātu un lecināšanas vai apsēklošanas dokumentācijā norādītajiem datiem. Ierakstus dzīvnieka individuālajā uzskaites kartītē izdara saskaņā ar normatīvajiem aktiem par dzīvnieku, ganāmpulku, novietņu reģistrēšanu un dzīvnieku apzīmēšanu un pārraudzības datiem.

Dzīvnieku reģistra dokumenti

- ▶ Zirga reģistrācijas kartīte
- ▶ Izziņa par reģistrētu ganāmpulku
- ▶ Izziņa par reģistrētu novietni
- ▶ Dzīvnieku pārvietošanas deklarācija (ja dzīvnieki pirkti vai pārdoti, pārvietoti):
 - dzīvnieka saņēmējam;
 - dzīvnieka nosūtītājam.
- ▶ Zirga pase
- ▶ Novietnes dzīvnieku reģistra grāmata (*izmantojot LDC elektronisko ziņojumu ievades sistēmu, saimniecībā nav jāuztur Novietnes žurnāls papīra dokumenta veidā*).
- ▶ Ķēves lecināšanas apliecība;
- ▶ Notikuma ziņojuma lapas 2. eksemplārs.

Ķēves lecināšanas apliecība

Lecināšanas apliecības veidlapas izsniedz LDC vaislas ērzeļu īpašniekiem, kuru ērzeļi atzīti par vaislā izmantojamiem normatīvajos aktos noteiktā kārtībā. Ērzeļa turētājs ir atbildīgs par lecināšanas apliecību izsniegšanu un ierakstīto datu patiesumu. Lecināšanas apliecības ir

paškopējošas 3 eksemplāros. 1.eksemplāru aizpildītu nosūta uz LDC, 2.eksemplārs paliek pie ķēves īpašnieka un 3.eksemplārs pie ērzeļa īpašnieka.

Dabīgā lecināšanā izmantojamo vaislinieku vaislas darbības uzskaites žurnāls

Šķirnes zirgu audzēšanas saimniecībās, kurās vaislas ķēvju lecināšanai izmanto saimniecības īpašumā esošo ērzeli, veic ierakstu lecināšanas žurnālā, norādot ar kādu ērzeli un kad ķēve lecināta. Ieraksta pareizību garantē šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības vadītājs. Dabīgās lecināšanas dati saimniecībai jānosūta uz LDC likumā noteiktajā kārtībā vai jāievada LDC reģistrā elektroniski.

PIELIKUMI

VA LDC lietotie zirgu šķirņu nosaukumi, to apzīmējumi

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei radniecīgās šķirnes	Latvijas siltasinis	LS
	Latvijas siltasinis (Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgs)	LSb
	Oldenburgas	OLD
	Saksijas-Tīringenes smagais siltasinis	SW
	Hanoveras	HN
	Holšteinas	HL
Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei pieļaujamās šķirnes	Latvijas siltasiņu (krustojums)	LSK
	Angļu pilnasinis	XX
	Traķēnes	TR

Šķirnes zirgu audzēšanas saimniecību atestācijas kārtība

Saimniecības, kas nodarbojas ar tīršķirnes zirgu audzēšanu, izvērtē un piešķir tām šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu, šķirnes zirgu audzētāju biedrības (turpmāk – biedrības).

Uz šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu var pretendēt saimniecības, kas nodarbojas ar šķirnes zirgu audzēšanu un atbilst šādiem kritērijiem:

- saimniecības ganāmpulkā ir vismaz **5 (piecas) tīršķirnes vaislas ķēves**, kas iekļautas šķirnes ciltskodolā;
- saimniecības ganāmpulkā atbilstoši audzēšanas programmai audzē, selekcionē un pavairo augstvērtīgus šķirnes dzīvniekus, kas paredzēti saimniecības ganāmpulka atražošanai un pārdošanai; realizē tīršķirnes dzīvniekus ar biedrības izdotu zootehnisko sertifikātu;
- saimniecībā ganāmpulka atražošanai izmanto tikai sertificētus vaisliniekus vai bioproduktu.
- saimniecības ganāmpulks ir reģistrēts un dzīvnieki ir apzīmēti atbilstoši normatīvajiem aktiem par dzīvnieku, ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas un dzīvnieku apzīmēšanas kārtību;
- saimniecībā īsteno ganāmpulka izkopšanas plānu, kas saskaņots ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību;
- dzīvnieku turēšanas apstākļi atbilst attiecīgajai lauksaimniecības dzīvnieku sugai normatīvajos aktos noteiktajām lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgajām labturības un higiēnas prasībām;
- **katru gadu līdz 1.februārim biedrībā iesniedz nākošā gada ciltsdarba plānu un atskaiti par iepriekšējo gadu.**

1. Saimniecība, kas pretendē uz šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu, biedrībā iesniedz:

- ✓ Iesniegumu.
- ✓ Ganāmpulka raksturojumu.
- ✓ Ganāmpulka ciltsdarba plānu.

2. Biedrība mēneša laikā pēc šo noteikumu minēto dokumentu saņemšanas izvērtē ganāmpulka atbilstību šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusam un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 2.1. par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu;
- 2.2. par atteikumu piešķirt šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusu.

3. Ja biedrība ir pieņēmusi lēmumu par atteikumu piešķirt šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusu, saimniecība pēc sešiem mēnešiem (ja ir novērsti lēmumā minētie trūkumi) var atkārtoti iesniegt iesniegumu par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu.

- Biedrība ne retāk kā reizi piecos gados pārbauda attiecīgās šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības ganāmpulku, sastāda pārbaudes aktu un iesniedz to datu centrā.
- Atestācijas izmaksas, saskaņā ar noslēgto līgumu un pamatojoties uz biedrības apstiprinātu cenrādi, sedz atestējamā saimniecība.

Iesniegums
par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu

LATVIJAS ŠĶIRNES ZIRGU AUDZĒTĀJU ASOCIĀCIJAI
Reģ.Nr.40008081480

Iesniedzējs _____
(fiziskajai personai – vārds, uzvārds, personas kods,

juridiskajai personai – veids, nosaukums,

reģistrācijas numurs)

Ganāmpulka reģistrācijas Nr. _____

Iesniedzēja adrese _____

Lūdzu izskatīt iespēju piešķirt ganāmpulkam šķirnes _____
(dzīvnieku suga)
audzēšanas saimniecības statusu.

Pielikumā:

1. Ganāmpulka raksturojums.
2. Ganāmpulka ciltsdarba plāns.

(datums)

(vārds, uzvārds)

(paraksts)

VĒRTĒŠANAS SKALA.

Nr. p.k.	Vērtēšanas kritēriji	Punkti
1.	Izmantoto vaislas ērzeļu kvalitāte: Izmanto sertificētus vaislas ērzeļus Izmantots nesertificēts ērzelis Grūsno ķēvju īpatsvars, 80% un vairāk 70-79% 60-69%	10 maks. 5 -3 5 4 3
2.	Vaislas ķēvju kvalitāte Atbilst izmēru prasībām un novērtētas pēc eksterjera 100% 90-99% 40-89% 1-39 %	10 maks. 10 9 4-8 1-3
3.	Jaunzirgu kvalitāte, apmācība un vērtēšana Jaunzirgu kvalitāte (izmēri, eksterjers) Jaunzirgu apmācība un darbaspēju vērtējums	20 maks. 10 10
4.	Kumeļu kvalitāte (tiek ņemts vērā kumeļu novērtējums)	10 maks.
5.	Ciltsdokumentācija (ganāmpulka reģistrācijas žurnāls, lecīnāšanas apliecības, ērzeļu vaislas darbības žurnāls, dzimušo kumeļu reģistrācija, savlaicīga kumeļu apzīmēšana un pases, individuālās uzskaites ciltskartītes, pārvietošanas deklarācijas, notikumu ziņojuma lapas)	10 maks.
6.	Zirgu ēdināšana (barības devas, barības kvalitāte, ganību nodrošinājums)	10 maks.
7.	Zirgu turēšana (telpu piemērotība, barības uzglabāšana, pakaišu pielietošana, pastaigu nodrošinājums)	10 maks.
8.	Veterinārais un sanitārais stāvoklis	5 maks.
9.	Nagu kopšana	5 maks.
10.	Zirgu staļļu apkārtne (t.sk. kūstmēslu novietošana)	5 maks.
11.	Inventāra glabāšana un kopšana	2 maks.
12.	Darba drošība	3 maks.
	Kopā:	100

SAIMNIECĪBAS NOSAUKUMS: _____

GANĀMPULKA REĢISTRĀCIJAS NUMURS:

ŠĶIRNES ZIRGU AUDZĒŠANAS SAIMNIECĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Nr. p.k.	Vērtēšanas kritēriji	Maksimāli iegūstamo punktu skaits	Iegūtais vērtējums
1	Izmantoto vaislas ērzeļu kvalitāte	10	
2	Vaislas ķēvju kvalitāte	10	
3	Kumeļu kvalitāte	10	
4	Jaunzirgu kvalitāte un apmācība	20	
5	Zirgu turēšana (telpu piemērotība, pakaišu pielietošana, pastaigu nodrošināšana)	10	
6	Nagu kopšana	5	
7	Zirgu ēdināšana (barības devas, barības kvalitāte, ganību nodrošinājums)	10	
8	Ciltsdokumentācija	10	
9	Veterinārais un sanitārais stāvoklis	5	
10	Zirgu staļļu apkārtne (t.sk.kūtsmēslu novietošana)	5	
11	Inventāra glabāšana un kopšana	2	
12	Darba drošība	3	
Kopā		100	

Vērtēšanas komisijas slēdziens: _____

Vērtēšanu veica: _____

Datums: _____

NOLIKUMS PAR LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES BRAUCAMĀ TIPA VAISLAS ĒRZEĻU CERTIFICĒŠANU

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ērzeļus vērtē sertificēšanai izmantošanai vaislā atbilstoši *Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa audzēšanas programmas* noteiktajām prasībām.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ērzeļus un to vaislas materiālu sertificē izmantošanai vaislai, ja:

- to ģenētiskā kvalitāte atbilst audzēšanas programmā minētajiem rādītājiem;
- ērzelim ir piešķirts pārbaudāmā vaislinieka vai vaislas materiāla statuss, ja ģenētiskā kvalitāte tam vēl nav noteikta;
- ērzelis ir ierakstīts ciltsgrāmatā;
- ērzelim un vaislas materiālam ir izsniegts zootehniskais sertifikāts;
- ērzelim ir veikta DNS ģenētiskās identitātes pārbaude.

Lecināšanas sertifikātu piešķir šķirnes zirgu audzēšanas biedrība (turpmāk – Biedrība).

Iespējami vairāki vaislinieka sertifikāta veidi:

- Pārbaudāmajam vaisliniekam un vaislas materiālam sertifikātu izsniedz uz pārbaudes laiku 5 gadi, kurā iegūst ģenētiskās kvalitātes novērtējumu;
- Pārbaudāmiem ērzeļiem, kurus vērtē ārpus centralizētas sertifikācijas, izsniedz ierobežotas izmantošanas sertifikātu (izmantošanai savā saimniecībā vai uz noteiktu ķēvju skaitu);
- Pēc sertifikāta pagarināšanas, kuru veic pamatojoties uz pēcnācēju kvalitātes vērtējumu, vaislas ērzelis saņem sertifikātu uz neierobežotu darbības laiku.

Pārbaudāmā ērzeļa sertifikāta saņemšanai vaislas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (4.pielikums), papildus pievienojot:

- Dokumentu, kas apliecina dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānā noteikto obligāto pasākumu izpildi;
- Zootehnisko sertifikātu;
- DNS ģenētiskās identitātes pārbaudes rezultātus.

Ja iepriekš minētiem dokumentiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tad iesniegumā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni.

Ja sertifikācijas komisijai rodas aizdomas par roreru, kriptorhismu vai citiem iespējami pārmantojamiem defektiem, komisija var nozīmēt veikt papildus izmeklējumus.

Lai vaislas ērzelis saņemtu pārbaudāmā vaislas ērzeļa sertifikātu, šķirnes zirgu audzēšanas biedrība pēc pieteikuma saņemšanas:

1. Izveido sertificētu vērtēšanas ekspertu komisiju piecu cilvēku sastāvā (kopīgu visām biedrībām, kuras īsteno *Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa audzēšanas programmu*) un ne retāk kā reizi gadā veic centralizētu ērzeļu sertificēšanu;
2. Lemj par ērzeļa iekļaušanu vaislas sastāvā, izvērtējot ērzeļa vērtēšanas rezultātus, kuri apkopoti *Zirga vērtēšanas lapā* (5.pielikums),
3. Biedrība rakstiski motivē savu lēmumu.
4. Biedrība sastāda aktu par sertifikācijas rezultātiem.

5. Biedrība informē par savu lēmumu ērzeļa īpašnieku un, ja pieņemts negatīvs lēmums, izsniedz rakstisku atteikuma motivāciju.
6. Biedrība ir tiesīga pieaicināt sertificētus ārzemju speciālistus, kas ir kompetenti Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes selekcijā pieļaujamo zirgu šķirņu vērtēšanā.
7. Ērzeļiem, kas atzīti par vaislā derīgiem, biedrība izsniedz elektroniski sagatavotu sertifikātu.

Ja zirgu īpašnieks vēlas sēklot savas ķēves ar citu smago siltasiņu šķirnes vaislas ērzeļu ievesto biomateriālu vai ved sēklot ķēves ārpus Latvijas, tad par izmantojamo ērzeli /biomateriālu/ pirms sēklošanas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (4.pielikums), papildus pievienojot:

- Zootehnisko sertifikātu;
- Veterinārā (veselības) sertifikāta kopiju.

Biedrības 2 mēnešu laikā izskata vaislas ērzeļa, ar kuru paredzēta apsēklošana, piemērotību Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa saglabāšanai.

Sertifikāta pagarināšanai 2 mēnešus pirms sertifikāta derīguma termiņa beigām vaislas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (4.pielikums), papildus pievienojot:

- Dokumentu, kas apliecina dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānā noteikto obligāto pasākumu izpildi vai veterinārā (veselības) sertifikāta kopiju, ja vaislinieku un tā vaislas materiālu iepērk citā valstī;
- Vaislinieka ģenētiskās kvalitātes novērtējumu. Ērzelim ir jābūt iegūtam un vērtētam vismaz vienam pēcnācējam.

Ja iepriekš minētiem dokumentiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tad iesniegumā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni.

Ja pastāv aizdomas, ka ērzelim vai tā pēcnācējiem ir pārmantojami defekti, komisija var nozīmēt veikt papildus izmeklējumus, kuru rezultāti pēc komisijas lēmuma var būt par iemeslu sertifikāta nepagarināšanai vai anulēšanai, ja sertifikāts piešķirts uz neierobežotu termiņu.

Ērzeļiem vērtē 7 eksterjera grupas un 4 darbaspēju pazīmes, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām, katru pēc desmit ballu skalas, un veic eksterjera un darbaspēju pazīmju lineāro profilēšanu, un rezultātus fiksē *Zirga vērtēšanas lapā* (5.pielikums).

Vaislas ērzeļus Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamajā tipā izlasa atbilstoši to izcelsmes prasībām:

- 1) tie ir cēlušies no Latvijas un tai radniecīgām šķirnēm (Oldenburgas, Hanoveras un Holšteinas šķirnes, kā arī Saksijas-Tīringenes vai citu smago siltasiņu zirgu šķirnēm);
- 2) ne tuvāk kā trešajā paaudzē ir 75% Latvijas šķirnes un ir pieļaujami līdz 25% Oldenburgas, Hanoveras, Holšteinas vai 12,5% Angļu pilnasiņu vai Traķēņu šķirņu asinības un ceturtajā paaudzē jābūt ne mazāk kā 50% Latvijas šķirnes asinības. Saksijas-Tīringenes smago siltasiņu šķirnes ērzeļi un citu smago siltasiņu zirgu šķirņu ērzeļi tiek pielīdzināti Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļiem un tiek vērtēti pēc vienotām prasībām ar Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ērzeļiem, ja šķirnes zirgu audzētāju biedrība pieļauj šīs izcelsmes ērzeļa izmantošanu.
- 3) četrās izcelsmes paaudzēs vaislas ērzelim nedrīkst parādīties pieļaujamo siltasiņu sporta tipa šķirņu zirgi, kā arī neradniecisko šķirņu īpatņi.

Vaislas ērzeļu izlase galvenokārt veicama, balstoties uz šķirnes ģenealoģiskajām līnijām:
Ammon Old 7
Spēkoņa Lsb100
Kru Kru Old 56
Siego Old 66
Markgrāfa Old 77
Redžinalda Lb 320
Gaida Lb 574
Māda Lb 164
Flagmaņa Lb 703
Gintera (Günter) 308H

Vaislas ērzeļi no retām un izzūdošām ģenealoģiskajām līnijām pēc sertifikācijas komisijas lēmuma var tikt atzīti par vaislai atbilstošiem un saņemt vaislinieka izmantošanas sertifikātu pēc atvieglotām prasībām.

Atsevišķos gadījumos, ja zirgs pēc fenotipa atbilst braucamajam tipam, ir ar šķirnes zirgu audzēšanas biedrības lēmumu pieļaujams, ka ceturtajā paaudzē ir mazāk kā 50 % Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes asinības vai parādās pieļaujamo siltasiņu sporta tipa šķirnes.

Minimālās prasības sertificēšanai:

- izcelsme/ tips: ≥ 8 balles,
- eksterjera vērtējums: ≥ 52 balles,
- darbaspēju vērtējums ≥ 31 balle.

Darbaspēju rādītāji, kurus vērtē ir brīvās kustības soļos, rikšos, lēkšos, lēkšanas spēja vai vadāmība:

- vadāmība grožos* - no 24 mēnešu vecuma vērtē soļu un rikšu gaitā (demonstrējot apstāšanos no soļu gaitas, pagriezīenu (vultu), gaitu pāreju elementus),
- vadāmība aizjūgā* - no 5 gadu vecuma vērtē zirga soļu un rikšu gaitā (demonstrējot apstāšanos no soļu gaitas, pagriezīenu (vultu), gaitu pāreju elementus).

**Vērtēšanas kritēriji – paklausība (atsaucība uz braucēja doto komandu izpildi), impulss (brīva kustība uz priekšu), labdabība, nosvērtība.*

Vaislas sastāvā iekļaujamo braucamā tipa ērzeļu minimālie izmēri 36 mēnešu vecumā ir sekojoši:

- Augstums skaustā: 162 cm
- Krūšu apkārtmērs: 196 cm
- Pēdvidus apkārtmērs: 22,5 cm

Svarīgs ir arī kopējais iespaids par ērzeli. Ērzelim jābūt labdabīgam, enerģiskam, nosvērtam, bez iedzimtiem defektiem.

Šķirnes zirgu audzēšanas biedrība sertifikātu var anulēt, ja netiek pildīti biedrības norādījumi par audzēšanas programmā noteiktajiem vaislinieku izmantošanas nosacījumiem.

Biedrībai

IESNIEGUMS par vaislas ērzeļa sertificēšanu

Iesniedzējs

(fiziskajai personai – vārds, uzvārds, personas kods; juridiskajai personai – veids, nosaukums, reģistrācijas numurs)

Iesniedzēja
adrese

LŪDZU CERTIFICĒT ĒRZELI VAI
BIOPRODUKTU

(ĒRZEĻA VĀRDS, IDENTIFIKĀCIJAS NUMURS, ŠĶIRNE, DZIMŠANAS DATUMS)

(DATUMS)

(VĀRDS, UZVĀRDS)

(PARAKSTS)

Zirgu vērtēšanas lapa

Vārds:		Dzimš.dat.:							Izmēri:	
ID Nr.:		Tēvs:							Vērtēšanas datums:	
Krāsa:		Māte:							Vērtēšanas vieta:	
Dzimums:		Īpašnieks, ganāmpulka Nr.								
IZCELSMES/TIPA VĒRTĒJUMS									ATZĪME	
TIPS		-3	-2	-1	0	1	2	3		
Braucamais tips	masīvs								viegls	
	neizteiksmīgs								elegants	
Sporta tips	masīvs								viegls	
	neizteiksmīgs								elegants	
EKSTERJERA VĒRTĒJUMS										
TIPISKUMS									ATZĪME	
Tipiskums	pretējā dzimuma pazīmes								izteikts	
Konstitūcija	mitra								sausā	
Konstitūcija	rupja								pārsmalcināta	
Uzbūve	neharmoniska								harmoniska	
Uzbūve	nav pārbūvēta								pārbūvēta	
Uzbūve	garkājaina								īskājaina	
Ķermeņa forma	kvadrātveida								taisnstūrveida	
Ķermeņa vērsums	lejupvērst								augšupvērst	
Kondīcija	pārbarots								vājš	
Muskulatūra	vāja								labā	
Saites	vājas								stipras	
ĶERMEŅA VIRSĒJĀ LĪNIJA									ATZĪME	
Galvas lielums	liela								maza	
Galvas forma	rupja								eleganta	
Ganaši	šauri								plati	
Galvas profils	auna								līdakas	
Acis	mazas								lielas	
Pakaussis	īss								garš	
Galvas-kakla savienojums	smags								viegls	
Kakls	īss								garš	
Kakla stāvoklis	horizontāls								vertikāls	
Kakla pieslēgums	zema								augsta	
Kakla tips	brieža								gulbja	
Kakla apmukuļotība	vāji muskuļots								labi muskuļots	
Kakla-skausta savienojums									iedobe pirms skausta	
Skausta garums	īss								garš	
Skausta augstums	zems								augsts	
Lāpstiņas garums	īsa								gara	
Lāpstiņas slīpums	stāva								slīpa	
Lāpstiņas novietojums									izteikti priekšā	
Pleca kauls	īss								garš	
Lāpstiņas-pleca leņķis	šaurš								plats	
Muguras garums	īsa								gara	
Muguras līnija	ieliekta								izliekta	
Jostas garums	īsa								gara	
Jostas līnija	ieliekta								izliekta	
Krustu garums	īsi								gari	
Krustu slīpums	slīpi								taisni	
Krustu forma	juntveidīgi								ovāli	
Astī nes	taisni								uz vienu pusi	

KERMEŅA PLATUMS										ATZĪME
Krūšu platums	šauras								platas	
Krūšu dziļums	seklas								dziļas	
Krustu platums	šauri								plati	
PRIEKŠKĀJAS										ATZĪME
Stāvotne	plata								šaura	
Pirksti	uz iekšu								uz āru	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Apakšplecs	īss								garš	
Karpālo locītavu attīstība	vāji attīstītas								labi attīstītas	
Karpālās locītavas	ieliektas								izliektas	
Pēdvidus	vāji attīstīts								labi attīstīts	
Iežmauga	nav								izteikta	
Vēziņu garums	gari								īsi	
Vēziņi	mīksti								stāvi	
Nagu izmērs	lieli								mazi	
Nagu leņķis	lēzeni								stāvi	
Papēdis	zems papēdis								augsts papēdis	
Naga rags	plaisains								ciets	
Asimetrija									asimetriski nagi	
PAKAĻKĀJAS										ATZĪME
Stāvotne	plata								šaura	
Stāvotne	mucveida								iksvēda	
Pirksti	uz iekšu								uz āru	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Lecamo locītavu attīstība	vāji attīstītas								labi attīstītas	
Lecamo locītavu leņķis	zobenveidīgas								stāvas	
Mitrumi	nav								izteikti	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Pēdvidus	vāji attīstīts								labi attīstīts	
Iežmauga	nav								izteikta	
Vēziņu garums	īsi								gari	
Vēziņi	mīksti								stāvi	
Nagu izmērs	lieli								mazi	
Nagu forma	lēzeni								stāvi	
Papēdis	zems papēdis								augsts papēdis	
Naga rags	plaisains								ciets	
Asimetrija									asimetriski nagi	
GAITU PRECIZITĀTE										ATZĪME
Priekškājas liek	uz āru								uz iekšu	
Priekškājas liek	plati								šauri	
Priekškājas	apļo (airē)								izmet	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Pakaļkājas liek	uz āru								uz iekšu	
Pakaļkājas liek	plati								šauri	
Pakaļkāju griešana uz zemes	nav								izteikta	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										

UZVEDĪBA										ATZĪME	
Vēlme kustēties	slinks									ļoti enerģisks	
Komunikācija	bailīgs									drošs	
Temperaments	nervozs									nosvērts	
Sadarbība	dominants									pakļāvīgs	
DEFEKTI										Bez atzīmes	
Nabas bruka	nav										izteikta
Klibums	nav										izteikts
Koordinācija	nav traucēta									izteikti traucēta	
EKSTERJERA ATZĪMJU KOPSUMMA										ATZĪME	
DARBASPĒJU VĒRTĒJUMS											
SOLI										ATZĪME	
Plašums	īsi									plaši	
Ritms	aritmiski									ritmiski	
Aktivitāte	slinki									enerģiski	
Elastīgums	stīvi									elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota									izteikta	
Pakāļkājas pret priekškāju nospiedumiem	nesasniedz									ievērojami pārsniedz	
Pakāļkāju darbība	neaktīva									aktīva	
Mugura	stīva									elastīga	
RIKŠI										ATZĪME	
Plašums	īsi									plaši	
Ritms	neritmiski									ritmiski	
Aktivitāte	slinki									enerģiski	
Elastīgums	stīvi									elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota									izteikta	
Karpālās locītavas darbība	taisnas									izteikta darbība	
Vieglums	smagi									viegli	
Pakāļkāju darbība	neaktīva									aktīva, enerģiska	
Balanss	lejupvērstis									augšupvērstis	
Mugura	stīva									elastīga	
LĒKŠI										ATZĪME	
Plašums	īsi									plaši	
Ritms	neritmiski									ritmiski	
Aktivitāte	slinki									enerģiski	
Elastīgums	stīvi									elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota									izteikta	
Karpālās locītavas darbība	taisnas									izteikta darbība	
Vieglums	smagi									viegli	
Līdzsvars	līdzsvara trūkums									līdzsvaroti	
Pakāļkāju darbība	neaktīva									aktīva, enerģiska	
Balanss	lejupvērstis									augšupvērstis	
Mugura	stīva									elastīga	

VADĀMĪBA*										ATZĪME
Reakcija uz vadības līdzekļiem	pretojas									atsaucīgs, mīksts kontakts
Impulss uz priekšu	vājš									izteikts
Sadarbība	nesadarbojas									paklausīgs
BRĪVAIS LĒCIENS										ATZĪME
Arka (baskuls)	ieliekta mugura									izteikti noapaļota mugura
Elastīgums	stīvs									elastīgs
Priekškājas	karājas									cieši pievilktas ķermenim
Pakalkājas	taisnas									cieši pievilktas ķermenim
Pakalkāju tehnika	zem sevis									atvērta
Atspēriena spēks	vājš									spēcīgs
Refeksi	lēni									ātri
Uzmanība	nevērīgs									uzmanīgs
Drosme	baidās									drošs
Situācijas vērtēšana	nevērtē									izteikti vērtē
Koordinācija	neveikls									koordinēts
DARBASPĒJU ATZĪMJU KOPSUMMA										ATZĪME

Temperaments/labdarbība: _____

Rorers, kriptorhisms, gaisa rīšana, citi defekti, traumas _____

Izmantošanas rekomendācija _____

**Vadāmību vērtē braucamā tipa zirgiem, kuriem nevērtē lēcienu kvalitāti! Vērtējumā abus neiekļauj, tikai vienu vai otru.*

Zirgu vērtēšanas eksperts

Paraksts

KUMEĻU VĒRTĒŠANAS LAPA 1

ĪPAŠNIEKS _____ TĀLR. _____

SAIMNIECĪBAS NOSAUKUMS UN ADRESE _____

GANĀMPULKA NUMURS _____

NPK.	KUMEĻA Vārds, ID Nr.	KRĀSA	DZIMŠANAS DATI	IZCELŠANĀS		NOVĒRTĒJUMS				
				TĒVS (Vārds, CG Nr. ID Nr.)	MĀTE (Vārds, CG Nr.ID Nr.)	IZCELSME/TIPS (10)	EKSTERJERS UN ĶERMEŅA PROPORCIJAS (10)	GAITAS (10)	KOPĒJAIS IESPAIDS (10)	VĒRTĒJUMA KOPSUMMA

DATUMS _____ ĪPAŠNIEKS _____ VĒRTĒŠANAS EKSPERTS _____

*Papildus iesniedz mātes vērtējumu (ja nav vēl uzņemta CG).

KUMEĻU VĒRTĒŠANAS LAPA 2

Kumeļa lineārais profils

Vārds, ID Nr.		Dzimš.dat.:							
Dzimums:		Tēvs (CG Nr., ID Nr.)							
Krāsa:		Māte (CG Nr., ID Nr.)							
		Vērtēšanas datums:							
		Vērtēšanas vieta:							
Īpašnieks, ganāmpulka Nr.									
IZCELSMES/TIPA VĒRTĒJUMS									
		-3	-2	-1	0	1	2	3	
Braucamais tips	masīvs								viegls
Sporta tips	masīvs								viegls
EKSTERJERS UN ĶERMEŅA PROPORCIJAS									
Attīstība	vāja								ļoti laba (teicama)
Konstitūcija	rupja								pārsmalcināta
Uzbūve	garkājaina								īskājaina
Galvas lielums	liela								maza
Galvas forma	rupja								eleganta
Kakla stāvoklis	horizontāls								vertikāls
Muguras līnija	ieliekta								izliekta
Krustu slīpums	slīpi								taisni
Priekškāju pirksti	uz iekšu								uz āru
Pakaļkāju stāvotne	mucveida								īksveida
Veziši	mīksti								stāvi
GAITAS									
Plašums	īsas								plašas
Aktivitāte	slinki								enerģiski
Elastīgums	stīvi								elastīgi

Zirgu vērtēšanas eksperts

Paraksts

Par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu iekļaušanu "Lauku attīstības plāna" pasākuma "Agrovide" apakšpasākumā Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana

"Lauku attīstības plāna" pasākuma "Agrovide" apakšpasākuma **Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana (LDGRS)** mērķis ir saglabāt lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu nozīmīgākās vietējās cilmes sugas atbilstoši Ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas likumam. Atbalsts paredzēts vietējo, nozīmīgo lauksaimniecības dzīvnieku šķirņu audzēšanu un pavairošanu apdraudētās populācijas ģenētisko resursu saglabāšanu, tostarp Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa saglabāšanai.

Atbalstam pieteikties var zirgu audzētājs:

- kura ganāmpulks un zirgi ir reģistrēti atbilstoši normatīvajiem aktiem par lauksaimniecības dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanu, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanu,
- kurš par katru atbalstam pieteikto dzīvnieku uzņemas saistības uz pieciem gadiem, sākot ar pirmo maksājuma apstiprināšanas gadu, vai tās turpina saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides un lauku ainavas uzlabošanai.

Lai saņemtu atbalstu pretendents Lauku atbalsta jāiesniedz:

1. Iesniegums;
2. Šķirnes zirgu audzētāju biedrības izsniegts atzinums par dzīvnieku atbilstību šķirnes aprakstam.

Par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirga atbilstību ģenētisko resursu saglabāšanas prasībām lemj šķirnes zirgu audzētāju biedrība, pamatojoties uz Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa audzēšanas programmu.

Ģenētiskos resursos ieskaita sertificētus Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ērzeļus no 3 gadu vecuma, kuri pēc izcelšanās atbilst ģenētisko resursu prasībām un ir novērtēti pēc tipiskuma, izmēriem, eksterjera, darba spējām. Ķēves ieskaita no 2 gadu vecuma, ja pēc izcelšanās atbilst ģenētisko resursu prasībām. Ķēves no 2 gadu vecuma vērtē pēc tipiskuma, izcelšanās, izmēriem, eksterjera, darba spējām.

1. **Tipiskums** ir braucamā tipa zirga atbilstība tieši šim šķirnes tipam. Par mazāk tipiskiem tiek uzskatīti zirgi ar smalkāku un sportiskāku ķermeņa uzbūvi. Tipiskuma vērtējumā ērzeļiem jābūt 8 balles un ķēvēm pieļaujama minimums ir 6 balles.

2. **Izcelšanās.** Latvijas zirgu šķirnes braucamajā tipā ieskaita zirgus, kuri cēlušies no Latvijas un tai radniecīgām šķirnēm. **Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei radniecīgās šķirnes ir Oldenburgas, Saksijas-Tīringenes smagais siltasinis, Hanoveras un Holšteinas šķirnes.**

Latvijas zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu ģeoloģijā ne tuvāk kā trešajā paaudzē ir 75% Latvijas šķirnes un ir pieļaujami līdz 25% Oldenburgas, Hanoveras, Holšteinas vai 12,5% Angļu pilnasiņu vai Traķeņu šķirņu asinības un ceturtajā paaudzē jābūt ne mazāk kā 50% Latvijas šķirnes asinības. Saksijas-Tīringenes smago siltasiņu šķirnes ērzeļi tiek pielīdzināti Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļiem un tiek vērtēti pēc vienotām prasībām ar Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa ērzeļiem. Saksijas-Tīringenes smago siltasiņu šķirnes asinību pielīdzina Latvijas siltasiņu šķirnes asinībai.

Priekšteču izcelšanas apstiprina ieraksti Valsts ciltsgrāmatā ar ciltsmārk L, Lb, Lbk, Lsb, Lk, Lvbk, Lsbk, LS, LSb, kur priekštečos (četrās paaudzēs) **nedrīkst parādīties**

pieļaujamo siltasiņu sporta tipa šķirņu zirgi, kā arī neradniecisko šķirņu īpatņi – attiecināms uz zirgiem, kuri tiek iekļauti ģenētisko resursu saglabāšanā, sākot 2016.gadu.

Atsevišķos gadījumos, ja zirgs pēc fenotipa atbilst braucamajam tipam, ir ar ciltsdarba organizācijas lēmumu pieļaujams, ka ceturtajā paaudzē ir mazāk kā 50 % LS asinības vai parādās pieļaujamo siltasiņu sporta tipa šķirnes.

1. Eksterjers un izmēri.

Minimālās prasības eksterjera vērtējumam **no 2016.gada – ērzeļiem 52 balles, ķēvēm – 49 balles.**

Minimālās prasības braucamā tipa zirgu izmēriem (cm)

Grupa	Skausta augstums	Krūšu apkārtmērs	Pēdvidus apkārtmērs
Vaislas ērzeļi	162	196	22,5
Vaislas ķēves	160*	195	21,5

**Izteiktām braucamā tipa vaislas ķēvēm ar eksterjera vērtējumu ne mazāk kā 54 balles un augstu LS asinību (ne mazāk kā 90.63 %) ar ciltsdarba organizācijas lēmumu pieļaujami atsevišķi izņēmumi minimālā skausta augstuma prasībām, bet ne mazāk kā 158 cm.*

2. Darbaspējas.

Tiek vērtētas brīvās kustības soļos, rikšos, lēkšos, lēkšanas spēju, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām un/vai vadāmību*:

1. vadāmība grožos - no 24 mēnešu vecuma vērtē soļu un rikšu gaitā (demonstrējot apstāšanos no soļu gaitas, pagriezieni (vultu), gaitu pāreju elementus),
2. vadāmība aizjūgā - no 5 gadu vecuma vērtē zirga soļu un rikšu gaitā (demonstrējot apstāšanos no soļu gaitas, pagriezieni (vultu), gaitu pāreju elementus).

**Vērtēšanas kritēriji – paklausība (atsaucība uz braucēja doto komandu izpildi), impulss (brīva kustība uz priekšu), labdabība, nosvērtība.*

3. Pāru atlase un ganāmpulka atražošana.

Pāru atlases plāniem jābūt saskaņotiem ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību. Vaislai izmanto tikai šķirnes zirgu audzētāju biedrību sertificētus ērzeļus. Ķēvēm saistību perioda laikā jādod vismaz viens kumeļš no **ģenētiskos resursos iekļautiem ērzeļiem.**

Zootehniskais sertifikāts zirgu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai

Zootehniskais sertifikāts saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1012 šādu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai: zirgu sugas (Equss caballus, Equss asinus) ⁽¹⁾			
		Nr.....	
1. Biedrība “Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija”, Kalnabeites 8, Siguldas pagasts, Siguldas novads, LV2150, Latvija, tālr. +37128388360, epasts: lszaa@lszaa.lv, www.latvianwbhorse.lv			
2. Latvijas siltasiņu šķirne		3. Latvijas siltasiņu šķirnes zirgs	
4. Ciltsgrāmatas A pamatdaļa, A1 klase			
5. Vīriešu		6. LS0000	
7. Tīršķirnes vaislas dzīvnieka identifikācijas dati ⁽⁴⁾ 7.1. ID Nr. 7.2. LV001000001666 7.3. Dzīvnieka veselības identifikācijas numurs ⁽³⁾ 7.4. MUSTURS		8. Identitātes pārbaude ⁽³⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ 8.1. DNS 8.2. Rezultāts	
9. 16.03.2013 Latvija			
10. SIA 3 Vītoli stāļi, Skolas iela 18, Riebiņi, Riebiņu pag., Riebiņu nov., LV-5326, eva.lejiete@gmail.com			
11. SIA 3 Vītoli stāļi, Skolas iela 18, Riebiņi, Riebiņu pag., Riebiņu nov., LV-5326, eva.lejiete@gmail.com			
12. Tīršķirnes vaislas dzīvnieka ģenētiskā izcelsme ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾			
12.1. Tēvs L1529 A pamatdaļa MUSKATS LV034327750045		12.1.1. Tēvatēvs L874 (daļa) A MILJONS	
		12.1.2. Tēvamāte L2950 (daļa) A APRIKOZE	
12.2. Māte LS5625 A pamatdaļa RŪRA LV034327750060		12.2.1. Mātestēvs L1505 (daļa) A RENDS	
		12.2.2. Mātesmāte L4987 (daļa) A RASMA	
13. Papildu informācija ⁽³⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁹⁾			
13.1. Snieguma pārbaudes rezultāti			
13.2. Jaunākie ģenētiskās izvērtēšanas rezultāti pēdējoreiz iegūti			
13.3. Ar audzēšanas programmu saistītie dzīvnieka ģenētiskie defekti un ģenētiskās īpatnības			

13.4. Cita attiecīga informācija	
14. Apsēklošana ⁽¹⁾ / pārošana ⁽¹⁾ ⁽³⁾ ⁽¹⁰⁾	
14.1. 10.07.2018. (pēdējā izmantošana)	
14.2. Apaugļotās mātītes identifikācijas dati	
14.2.1. LV026274350034	
14.2.2. ARABESKA	
14.2.3. Identitātes pārbaudes metode un rezultāts ⁽⁵⁾	
15.1. Izsniegšanas vieta _____	Izsniegšanas datums _____
15.3. Parakstītāja vārds, uzvārds un amats _____	
<i>(lielajiem burtiem)</i>	
15.4. Paraksts _____	
(1) Lieko svītrot (2) Vienu zootehnisko sertifikātu var izsniegt cūku sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku grupai, ja minētie tīršķirnes vaislas dzīvnieki ir viena vecuma, tiem ir viena ģenētiskā māte un tēvs un 5., 6., 7.2., 13 un, ja piemērojams, 14. punktā ir norādīta individuāla informācija. (3) Neaizpildīt, ja nav piemērojams. (4) Liellopu, aitu un kazu sugu dzīvniekiem individuālo identifikāciju veic saskaņā ar Savienības dzīvnieku veselības tiesību aktiem par dzīvnieku identifikāciju un reģistrēšanu. Cūku sugu dzīvniekiem individuālo identifikāciju veic saskaņā ar tādas audzēšanas programmas nosacījumiem, kas apstiprināta saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 8. panta 3. punktu un, ja piemērojams, saskaņā ar minētās regulas 12. pantu. Identifikācijas numuru piešķir saskaņā ar Savienības dzīvnieku veselības tiesību aktiem par dzīvnieku identificēšanu un reģistrēšanu. (5) Jānorāda saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 22. panta 1. punktu attiecībā uz liellopu, aitu un kazu sugu tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, ko izmanto spermas vākšanai mākslīgās apsēklošanas nolūkā. Saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 22. panta 2. punktu šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības to var prasīt norādīt attiecībā uz cūku sugu vaislas dzīvniekiem, ko izmanto olšūnu un embriju savākšanai. (6) Vajadzības gadījumā pievienojiet papildu lapas. (7) Norādiet „pamatdaļa” vai „papilddaļa”. Var norādīt informāciju par citām paaudzēm. (8) Norādiet individuālo identifikācijas numuru, ja tas atšķiras no ciltsgrāmatas numura. (9) Ja snieguma pārbaudes vai ģenētiskās izvērtēšanas rezultātiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tā vietā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni. (10) Jānorāda grūsnu mātīšu gadījumā. Informāciju var norādīt atsevišķā dokumentā. (11) Šī persona ir šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības pārstāvis, kas ir pilnvarots parakstīt zootehnisko sertifikātu, vai Regulas (ES) 2016/1012 30. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētās kompetentās iestādes pārstāvis. ---- Zootehnisko sertifikātu sagatavo vismaz vienā no nosūtītājas dalībvalsts un galamērķa dalībvalsts oficiālajām valodām. ---- Paraksta krāsai jābūt atšķirīgai no sertifikāta drukātajā daļā izmantotās krāsas.	